فقه مصور عبادات

آسان سازی وآموزش احکام اسلام

پاکی | نماز | روزه | زکات | حج

د. عبدالله بن سالم باهمام

ترجمه

د. محمد سرور محمد مراد سروری بلخی

صدقهء نفلی

صدقهء نفلی

مطالب

صدقهء نفلی

آنچــه که برای تقرب به الله تعالــی غیر از فریضه داده شود.

بـا ایـن تعریف تحفه وهدیــه ومانند آنها کــه برای محبت ودوستی داده میشوند از صدقه نفلی جدا میشوند، ودر مسمی صدقهء ویژه بعض احکام در شریعت داخل نمیشوند.

حکم صدقهء نفلی

صدقهء نفلی در همه اوقات مســتحب است، وبخصوص در هنگام نیاز، در کتاب الله ودر سنت رسول الله ﷺ بر آن تشویق شده، که از جمله:

فرموده ای الله تعالی اســت: (چه کســی به الله قرض حسنه میدهد تا آنرا برایش چندین برابر بسیار زیاد بگرداند) (بقره: ۲۴۵)

از ابــی هریرة ؓ روایت اســت که فرمود: رســول الله ﷺ

فرمودند: ((کســیکه بمقدار خرمائی از کسب پاک – که الله تعالــی جز پــاک را نمی پذیرد– صدقه بدهــد، الله تعالی آنرا بدســت راســت خود می پذیرد، وســپس آنرا برای صاحبش پرورش میدهد، همانطوریکه یکی از شــما کرهء اسپش را می پروراند تا اینکه مانند کوهی بشود)).[۱]

نبــی اکرم ﷺ کســی را که پنهانی صدقــه میدهد در جمله هفت کســی شمرده، که الله تعالی در ســایهء خود در روزیکه سایه ای جز سایه ای او نیست قرار میدهد ((ومردی که صدقه میدهد پنهانی، طوریکه دست چپش از آنچه که دست راستش انفاق کرده نمی داند)).[۲]

از کعب بن عجرة ؓ روایت شده که نبی اکرم ﷺ فرموده اند: ((صدقه اشــتباه را چنان خامــوش میکند که آب آتش را خاموش میسازد)).[۳]

(۱) به اتفاق بخاری ومسلم.
(۲) به اتفاق بخاری ومسلم.
(۳) به روایت ترمذی

آداب صدقه نفلی

١-آداب واجب

أ-اخلاص برای الله تعالی، غرضش از دادن زکات، خاص برای الله باشد نه برای ریاکاری وخود نمائی.

ب ـ از منت کردن وآزار رسانیدن اجتناب کند، بدلیل فرموده ای الله عزوجل: (ای کسانیکه ایمان آوردید صدقه هایتانرا با منت کردن وآزار رسانیدن باطل مکنید) (بقره:٢٦۴)

٢-آداب مستحب

أ- مستحب است برای هر مسلمان که برای خویشاوندان نیازمند خود که نفقهء آنها بر وی لازم نیست صدقه بدهد، مانند عموهایش، وخالوهایش (دایی هایش)، و زن به شوهر فقیرش وامثال اینها، این صدقه بهتر است از صدقه دادن به دیگران، الله تعالی میفرماید: (یتیمی خویشاوند) (بلد:١۵). ودر حدیث شریف آمده است: ((صدقه بر مسکین صدقه است، وصدقه بر خویشاوند دو چیز است، یکی صدقه است، ودومی ارتباط خویشاوندی است)).[١]

ب ـ باید که از مال حلال، خوب و دوست داشتنی خود را برگزینند، الله تعالی فرموده است: (هرگز به نیکوئی نائل نمیشوید تا از آنچه که دوست می دارید انفاق کنید) (آل عمران: ٩٢)

ج ـ پنهانی دادن صدقه، زیرا که این شیوه به اخلاص نزدیک تر، و از ریا کاری وخود نمائی بعیدتر است، وهمچنین به معزز داشتن فقیر نیز قریب تر میباشد، الله تعالی فرموده است: (اگر صدقات را آشکار بسازید خوب است، واگر به طور پنهانی به فقراء بدهید، برای شما بهتر است) (بقره: ٢٧١)، اگر در ظاهر کردن صدقه مصلحتی بود، مانند اینکه دیگران از وی در انفاق پیروی کنند، ونیز تشویق حاضرین بود، ظاهر کردنش مستحب است، ولی مسلمان باید به نیت خود متوجه باشد.

د ـ صدقه دادن به آنچه که برایش میسر است اگرچه کم باشد، رسول الله ﷺ فرمودند: ((از آتش بپرهیزید، اگرچه به نیمهء خرما باشد)).[٢]

(١) به روایت نسائی.
(٢) به روایت بخاری

فوائد صدقهء نفلی

یکم: فوائدیکه برای فرد بر می گردد

١. پاک سازی نفس است، الله تعالی فرموده است: (از مالهایشان صدقه بگیر، آنها را پاک بساز و تزکیه بکن با آن) (توبه: ١٠٣)

٢. پیروی از پیشوای ما محمدﷺ است، زیرا که سخاوتمندی وکرم از اخلاق آنحضرت بود، وهمیشه بخشش میکردند واز فقر نمی ترسیدند، و به بلال رضي الله عنه می فرمودند: ((ای بلال انفاق کن، و بیم کم کردن[٣] از صاحب عرش مدار)).[۴]

٣. الله تعالی عوض آنچه را انفاق کرده برایش میدهد، ونفس صاحبش بلند میشود، الله تعالی درین مورد می فرماید: (وآنچه را که انفاق کردید عوضش را میدهد، و او بهترین روزی دهنده است).(سبأ: ٣٩)

(٣) إقلالا: از روی فقر.
(۴) به روایت بزار.

۴. پاکسازی مال از اشتباهات خرید وفروش است، از قیس بن ابی غرزهٔﷺ روایت شده که فرمود: در زمان رسول الله ﷺ بما سماسـره [۱] میگفتند، رسـول اللهﷺ از نزد ما گذشتند وما را به نام بهتر از آن نامگذاری کردند، وفرمودند: ((ای گروه تجار، خرید وفروش سخنان بیهوده گفتن وقسم یاد کردن دارد، پس آنرا با صدقه دادن بیامیزید[۲])).[۳]

۵. بدست آوردن حسنات، وکفاره گناهان است، بدلیل فرموده رسول الله ﷺ: ((کسیکه به مقدار خرمائی از کسب پاک - که الله تعالی جز پاک را نمی پذیرد- صدقه بدهد، الله تعالی آنرا بدسـت راسـت خود می پذیرد، وسـپس آنرا برای صاحبش پرورش میدهد، همانطوریکه یکی از شما کرهء اسپش را می پروراند، تا اینکه مانند کوهی بشود)).[۴]

۶. مسـلمان از صدقه جاریه اش پس از مرگ نیز نفع میبرد، از ابی هریرهٔﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: ((زمانیکه انسان بمیرد، عملش منقطع میشود، مگر از سه چیز: مگر از صدقه جاریه، ویا علمی که از آن استفاده کنند، ویا فرزند صالحی که برایش دعاء کند)).[۵]

ثانیا: فوائدیکه برای جامعه برمیگردد

۱. صدقه رسالت زکات در مورد جامعه را اتمام می بخشد.

۲. باعث تکافل وهمکاری وثبات وگسترش محبت در جامعه مسلمان میشود.

(۱) سماسره: مراد از آن فروشندگان است.
(۲) فشوبوه: امر است از شوب بمعنی خلط، وآمیزش، برای کفاره آنچه از دروغ وغیره در میان آنها میگذرد امر فرمودند.
(۳) به روایت ابوداود.
(۴) به اتفاق بخاری ومسلم
(۵) به روایت مسلم

